

12 mei 2016

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats] ([land]),
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. T.W.H.M. Weller, advocaat te Eindhoven

tegen:

(*wijlen*) **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven werkzaam geweest als koster bij de [naam]parochie te [plaats].

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 23 oktober 2013. Op 7 mei 2014 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van [naam], vicaris-generaal van het Bisdom Roermond.

Op 31 maart 2016 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie in raadkamer en achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1 Klager kende aangeklaagde als een buurman uit de straat. Aangeklaagde woonde enkele huizen verderop in de straat. Op een dag werd klager aangesproken door aangeklaagde. Hij vroeg of klager en een vriendje hem konden helpen met zijn verhuizing. Dit hebben zij gedaan. Daarna heeft aangeklaagde hen vaker bij hem thuis uitgenodigd. Op deze manier kwamen klager en zijn vriendje regelmatig bij aangeklaagde thuis. Daar werd klager vervolgens seksueel misbruikt. Aangeklaagde liet dan seksfilms zien en aangeklaagde trok zichzelf af of klager moest dit bij hem doen. Ook gebeurde het omgekeerde en trok aangeklaagde klager af.

2.2. Gaandeweg vertelde aangeklaagde dat hij koster was bij de [kerk] en dat er in die kerk zo'n mooie schatkamer was en dat klager die wel eens mocht komen bekijken. Op een avond heeft klager met aangeklaagde afgesproken bij de kerk. De kerk was toen al gesloten maar als koster had aangeklaagde de sleutel en opende hij de kerk en ook de schatkamer. Eenmaal aangekomen in de schatkamer heeft aangeklaagde klager diverse mooie dingen laten zien waaronder een klein doosje met daarin een botje. Klager moest van aangeklaagde het doosje met beide handen vasthouden. Op het moment dat klager dat eenmaal vast had in zijn handen

begon aangeklaagde aan klager te frunniken en over zijn bol en rug te aaien. Uiteindelijk heeft aangeklaagde ook klagers broek uitgegaan. Aangeklaagde heeft vervolgens klagers blote geslacht betast en heeft klager afgetrokken. Ook heeft hij geprobeerd klager oraal te bevredigen.

2.3. Klager is daarna vaker samen met aangeklaagde in de [kerk] geweest. Aangeklaagde had ook de sleutel van de sacristie en van de toegang naar de toren. Het was duidelijk dat aangeklaagde goed thuis was in de kerk. Op een avond, na sluitingstijd van de kerk, mocht klager met aangeklaagde de toren beklimmen en van bovenaf de stad bekijken. Er was op dat moment verder niemand anders in de kerk. Toen zij boven op de toren waren ging aangeklaagde achter klager staan en begon klager te strelen en te betasten. Gaandeweg trok aangeklaagde klagers broek omlaag en begon hem oraal te bevredigen en af te trekken. Aangeklaagde probeerde klager ook hem (aangeklaagde) oraal te laten bevredigen. Dit heeft klager geweigerd.

2.4. Voorts kan klager zich herinneren dat hij en aangeklaagde een keer samen in de sacristie waren. Daar heeft aangeklaagde klager miswijn laten proeven. Vervolgens heeft aangeklaagde klager wederom afgetrokken en oraal bevredigd. Ook moest klager aangeklaagde aftrekken. Klager en aangeklaagde zijn ook een keer in de biechtstoel beland alwaar aangeklaagde klager op dezelfde wijze als in de sacristie heeft misbruikt. Aangeklaagde heeft klager ook eens de klokkentoren laten zien. Het misbruik bleef toen niet bij aftrekken en orale bevrediging. Aangeklaagde heeft ook met zijn vingers in de anus van klager gezeten. Ditzelfde heeft zich nogmaals voorgedaan in de sacristie. Per saldo is klager zeker een keer of zes in de [kerk] door aangeklaagde misbruikt.

2.5. Voorst heeft aangeklaagde klager een keer gevraagd mee naar zijn boot te gaan om een stukje te gaan varen. Op de boot is klager door aangeklaagde en een voor klager onbekende man betast. Uiteindelijk is klager door beide mannen verkracht. Na deze verkrachting heeft aangeklaagde gedreigd dat als klager ook maar iets zou zeggen, hij klagers ouders iets zou aandoen. Bovendien dreigde hij ook om de naaktfoto's van klager, die hij bij hem thuis had gemaakt, openbaar te maken. Klager komt uit een streng katholiek milieu en zijn oma zat in het kerkbestuur. Ook hierom durfde klager niets te vertellen.

2.6. Klager ondervindt nog steeds veel last van het misbruik dat hem destijds is aangedaan. Zo heeft klager grote moeite om een kerk te betreden. Hierdoor heeft hij zijn eigen huwelijksmis en de doop van zijn dochter als afschuwelijk ervaren. Daarnaast heeft klager gemerkt dat hij zijn eigen dochter eigenlijk niet eens durfde op te pakken en hij haar al helemaal niet durfde te verschonen of in bad te doen. Ook seksueel contact met vrouwen heeft klager altijd erg moeilijk gevonden en kon hier geen plezier aan beleven. Na enkele jaren huwelijk is klager gescheiden en hij heeft zijn dochter nu al meer dan tien jaar niet meer gezien. Klager durfde niet alleen met haar te zijn uit angst dat anderen daar iets van zouden denken of dat zij aan hem zouden kunnen zien wat er destijds met hem gebeurd is. Hierdoor is klager zich steeds meer gaan terugtrekken en klager heeft hierdoor ook geen contact meer met zijn ouders. Een aantal jaren geleden heeft klager nog aan zijn vader geprobeerd uit te leggen wat hem destijds allemaal is overkomen. De enige reactie die zijn vader gaf was: "jongen, het is al zo lang geleden, probeer het maar te vergeten". Klager vond dit een vreselijke reactie van zijn vader. Rond 2013 heeft klager het niet langer vol kunnen houden. Klager is uiteindelijk een achttal weken opgenomen geweest in een psychiatrische inrichting in [land]. Klager heeft hier niets verteld over het misbruik.

2.7. Klager wil oprechte en een werkelijke erkenning krijgen voor hetgeen hem is aangedaan. Klager wil dat er maatregelen worden genomen tegen diegene die toen verantwoordelijk waren. Klager hoopt dat een gegrondverklaring helpend kan zijn om dit deel van zijn verleden af te kunnen sluiten. Daarnaast wenst klager financiële genoegdoening voor hetgeen hem is aangedaan.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. De vicaris-generaal, [naam], heeft in zijn reactie gesteld dat uitgebreid onderzoek is verricht naar de levensloop van aangeklaagde. Op basis van het aanwezige parochiedossier bevestigt [naam] dat aangeklaagde daadwerkelijk werkzaam is geweest als koster bij de [parochie] te [plaats]. Hij concludeert dat er in de archieven geen aanwijzingen zijn gevonden voor mogelijk seksueel misbruik. Bij onderzoek in het archief van rechtbank [plaats] is het strafrechtelijk dossier van aangeklaagde naar voren gekomen. Uit dit strafrechtelijk dossier blijkt volgens [vicaris-generaal] dat aangeklaagde een notoire pedoseksueel moet zijn geweest. Zijn seksuele gedragingen die tal van kinderen getroffen hebben, keurt het bisdom ten zeerste af en acht het ook zonder meer verwerpelijk. Voor hetgeen klager is aangedaan geldt uiteraard hetzelfde. Echter, uit het klaagschrift en het strafrechtelijk dossier blijkt niet dat het misbruik is gepleegd tijdens het vervullen van een kerkelijke functie. Het misbruik zoals dat in het klaagschrift en in het strafdossier naar voren komt, ligt duidelijk geheel buiten de kerkelijke sfeer en speelt zich volledig af in de privéomgeving van aangeklaagde dan wel is gebaseerd op niet functioneel privé-initiatief zoals het, in het strafdossier overigens niet terugkomend, misbruik in het kerkgebouw. Het misbruik vond volledig buiten werktijd en buiten de functie-uitoefening plaats. Dat aangeklaagde als koster toegang had tot het kerkgebouw maakt het misbruik in dat gebouw niet tot een onder de verantwoordelijkheid van de kerk vallend misbruik. Aangeklaagde trof klager op straat bij gelegenheid van een verhuizing. Dat contact is uitgegroeid en is vervolgens ontaard in misbruik in de woning van aangeklaagde. Naar eigen zeggen van klager is aangeklaagde vervolgens gaandeweg begonnen over het kosterschap. De functie wordt vervolgens uitsluitend opgevoerd om toe te lichten waarom aangeklaagde de mogelijkheid had klager een interessante omgeving te laten zien. Het is de omgeving die als lokmiddel wordt gebruikt, hetgeen overigens in feite voor iedere andere werkomgeving had kunnen gelden. Het kosterschap heeft op geen enkel moment een relevante doordringende rol in de relatie tussen klager en aangeklaagde. Om voorstaande redenen is het bisdom van oordeel dat klager ten onrechte de bisschop van Roermond voor het hem aangedane misbruik aanspreekt. Hoezeer het bisdom het misbruik en de gevolgen voor het leven van de klager ook betreurt, meent het dat dit in alle redelijkheid niet tot de bisschoppelijke verantwoordelijkheid gerekend mag worden.

4. De bevoegdheid van de Klachtencommissie

4.1. Gezien de functie van aangeklaagde dient de Klachtencommissie allereerst de vraag te beantwoorden of zij bevoegd is over deze klacht te oordelen. Het seksueel misbruik is immers gepleegd door een buurtgenoot van klager die weliswaar als koster werkzaam was, maar met wie klager niet in een functionele relatie stond; bijvoorbeeld als misdienaar. Gelet op artikel 1.1 sub a in samenhang gezien met artikel 1.2. van de Procedure is voor de bevoegdheid van de Klachtencommissie vereist dat het seksueel misbruik is gepleegd door een functionaris van een kerkelijke instelling (artikel 1.1. sub a) en dan nog alleen voor zover het seksueel misbruik is gepleegd tijdens de vervulling van de kerkelijke functie (artikel 1.2.). In onderhavig geval gaat het met name om de vraag of er gezegd kan worden dat het seksueel misbruik is gepleegd tijdens de vervulling door aangeklaagde van diens kerkelijke functie van koster.

4.2. De Klachtencommissie heeft kennisgenomen van het advies d.d. 19 november 2013 inzake de klacht van de heer [naam] (2013W1022). In deze zaak overweegt de Klachtencommissie met betrekking tot de bevoegdheid als volgt: *“Bij de beantwoording van die vraag gaat het naar het oordeel van de Klachtencommissie niet om de letterlijke en strikte betekenis van plegen tijdens de vervulling van de kerkelijke functie. Zulks reeds omdat het*

immers niet goed denkbaar is dat bijvoorbeeld een koster of een organist tijdens de feitelijke vervulling van zijn taak seksueel misbruik zou kunnen plegen. Het toepassingsbereik zou daardoor onaanvaardbaar worden verengd. Gelet op de bedoeling van de regeling (zie onder meer de Preambule) dient dan ook als criterium te worden gehandhaafd dat er een (relevant) verband bestaat tussen de kerkelijke functie en het seksueel misbruik."

Dit criterium is door de Bijzondere Kamer bij zijn beslissing van 10 maart 2014 bevestigd. In de onderhavige zaak neemt de Klachtencommissie voormeld criterium derhalve ook tot uitgangspunt

4.3. Uit het relaas van klager volgt dat bij het eerste contact tussen klager en aangeklaagde de functie van aangeklaagde als koster niet aan de orde is geweest.

Eerst gaandeweg heeft aangeklaagde verteld dat hij koster was. Hoewel aannemelijk is dat aangeklaagde dit verteld heeft in de loop van de bezoeken die klager bij aangeklaagde aan huis bracht, is naar het oordeel van de Klachtencommissie die functie eerst nadien van belangrijke invloed geweest op de relatie tussen klager en aangeklaagde.

De Klachtencommissie acht aannemelijk dat de functie van aangeklaagde als koster het vertrouwen van klager in aangeklaagde sterk heeft vergroot. Het ontzag voor aangeklaagde die als koster toegang had tot de kerk, de sacristie en de schatkamer zal voor klager als 10-jarige jongen uit een streng katholiek gezin in belangrijke mate zijn vergroot en daardoor zal ook het vertrouwen van klager in het handelen van aangeklaagde zijn toegenomen. Een en ander heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de continuering van het seksuele misbruik, dat thuis bij aangeklaagde was begonnen..

De werkomgeving van aangeklaagde is ook zeer regelmatig de plaats geweest waar het seksuele misbruik heeft plaatsgevonden. Anders dan het Bisdom is de Klachtencommissie van oordeel dat die werkomgeving niet enkel als lokmiddel valt te zien. Integendeel, de regelmatige bezoeken van aangeklaagde met klager aan de kerk hebben een bepaalde relationele band tot stand gebracht waarin het seksuele misbruik een plaats heeft kunnen krijgen en die voor een belangrijk deel is bepaald door aangeklaagdes functie als koster.

Die band heeft tevens meegebracht dat de seksuele handelingen ook op de boot hebben plaatsgehad.

4.4. Op grond van voorgaande overwegingen acht de Klachtencommissie zich derhalve bevoegd te oordelen over het seksueel misbruik dat plaatsvond in de kerk en nadien op de boot. De Klachtencommissie acht zich niet bevoegd te oordelen over het seksueel misbruik dat plaatsvond bij aangeklaagde thuis nu het kosterschap van aangeklaagde daar nog geen rol had.

5. De beoordeling

5.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

5.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

5.3. Er zijn ongeveer zevenendertig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten

niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden.

Klager is in de periode 1979-1981 seksueel misbruikt door aangeklaagde op verschillende plaatsen in de [kerk] en op de boot van aangeklaagde. Dit seksueel misbruik bestond uit het betasten, aftrekken en oraal bevredigen van klager door aangeklaagde en uit het moeten aftrekken van aangeklaagde door klager. Ook heeft aangeklaagde tweemaal met zijn vingers in de anus van klager gezeten. Per saldo is klager zeker een keer of zes in de [kerk] door aangeklaagde misbruikt. Uiteindelijk heeft aangeklaagde klager verkracht.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt in de eerste plaats door het, in het klaagschrift opgenomen, relaas van klager waar klager op authentieke wijze en met details zijn verhaal doet. Voorts heeft de Klachtencommissie kennisgenomen van de klachten tegen aangeklaagde met zaaknummer: 2012T521(2), 2011T711(3) en 2013W1022, waarin eveneens over soortgelijk seksueel misbruik door aangeklaagde wordt geklaagd en door de Klachtencommissie tot gegrondverklaringen is geadviseerd. Daar komt bij dat ook uit het strafdossier blijkt dat aangeklaagde een notoire pedoseksueel moet zijn geweest.

5.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas tien jaar oud. Aangeklaagde was voor hem iemand waarin hij vertrouwen moest kunnen stellen.

5.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klager is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

5.6. Over financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

6. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de bisschop van het bisdom Roermond de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 12 mei 2016 door mr. H.J. Schepen, voorzitter, Zr. J.G.M. Verwijs, O. Praem en drs. A.A.M. Oostveen, leden, bijgestaan door mr. R. Bongaerts, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies heeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.